

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1916 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet för vissa värnpliktiga att civilklädda utföra arbete för statens räkning.

Motionen.

I en inom första kammaren väckt och till kammarens första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 86, hava herrar *Gullberg* och *Karl August Nilson* hemställt, att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det täcktes Kungl. Maj:t taga under övervägande, huruvida det genom nådiga cirkuläret den 21 februari 1902 vederbörande truppförbandschefer lämnade bemyndigande beträffande värnpliktig, som befunnes hysa samvetsbetänkligheter mot vapentjänst, må kunna utvidgas därhän, att det bereder möjlighet att låta sådan värnpliktig civilklädd och under lämplig tillsyn utföra arbete för statens räkning, vid eller utom truppförbandet.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Den angelägenhet, för vilken motionärerna i förevarande motion påkallat riksdagens uppmärksamhet, har, såsom vid frågans behandling vid nästföregående års riksdag närmare utvecklades, under en följd av år varit föremål för dryftande såväl inom som utom riksdagen. Att denna fråga icke förrän den på ett eller annat sätt vunnit sin lösning

kommer att definitivt avföras från dagordningen, torde med hänsyn till frågans behjärtansvärda innebörd få anses otvivelaktigt.

Det torde få antagas, att det motstånd, som det i motionen framställda kravet mött i riksdagens kamrar, mindre berott på principiella betänkligheter än på förmenta svårigheter att praktiskt omsätta kravet. Genom den riksdagens framställning, som föranlett utfärdandet av cirkuläret av den 21 februari 1902, har nämligen godtagits principen, att verkligt samvetsömma värnpliktiga böra kunna befrias från vapentjänst för att i stället utföra annan lämplig tjänstgöring vid truppförband. Nu gäller det endast, att sådant arbete må kunna av den värnpliktige utföras i civil dräkt.

Utskottet vill icke förneka, att den ifrågasatta anordningen kan vara förenad med vissa svårigheter, liksom att prövningen, huruvida verklig samvetsömhet är förhanden, är av grannlaga natur. Emellertid kan utskottet icke finna, att dessa svårigheter och ömtaligheten av denna prövning skola framträda i nämnvärt högre grad än som redan måste vara förhållandet vid tillämpningen av ovan berörda cirkulär.

Utskottet tror sig för övrigt i sitt vid 1915 års riksdag avgivna utlåtande i anledning av en i ämnet väckt motion hava anvisat en utväg, genom vars beträdande utskottet förmenar, att ej mindre de mötande svårigheterna på ett i det hela lyckligt sätt undanröjas, än även att all tillbörlig hänsyn tages till statens berättigade intressen.

Utskottet uttalade nämligen då, att de på grund av samvetsömhet från vapentjänst befriade borde utan olägenhet kunna åläggas att såsom skradderiarbetare, maskinister, gevärsbantverkare eller dylikt förrätta nämnda arbetarkategorier åliggande göromål, vilka ofta plägade utföras i civil dräkt och stundom utom truppen i hemmet eller i särskilda verkstäder eller, därest de ej vore kunniga i något särskilt yrke, erhålla annan lämplig sysselsättning. Utskottet fogade härtill den reflexionen, att några samvetsbetänkligheter mot åtagande av dylikt arbete näppe-ligen med fog kunde yppa sig, enär den samvetsömme sluppe deltaga i all egentlig militärtjänst och tillika vore befriad från bärandet av uniform, varjämte utskottet erinrade, att frågan om huru uppsikten över de ifrå-gavarande värpliktige lämpligen borde ordnas därmed vore ur alla syn-punkter nöjaktigt löst, samt framhöll, att arbetsprodukten komme staten direkt till godo.

Utskottet anser sig alltså fortfarande böra vidhålla sitt vid 1915 års riksdag gjorda förslag i frågan, och detta så mycket hellre, som

utskottet tror sig veta, att berörda förslag även ur militära synpunkter gynnsamt bedömts från militärt auktoritativt håll.

Under återopande av vad sålunda anförts och under hänvisning i övrigt till vad utskottet i sitt ovan omförmälda vid 1915 års riksdag avgivna utlåtande i ämnet yttrat, får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, huruvida det genom nådiga cirkuläret den 21 februari 1902 vederbörande truppförbandschefer lämnade be-
myndigande beträffande värnpliktig, som befunnas hysa samvetsbetänkligheter mot vapentjänst, må kunna utvidgas därhän, att det bereder möjlighet att låta sådan värnpliktig civilklädd och under lämplig tillsyn utföra arbete för statens räkning, vid eller utom truppförbandet.

Stockholm den 14 mars 1916.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar *Hammar skjöld, Hallberg, Oscar Olsson, Valerius Olsson, Åkesson, Holm och Gelin.*

Reservationer

av herrar *Hammar skjöld, Valerius Olsson och Holm.*
